мовлення, і він не повинен обмежуватися рамками навчального періоду. Ще інтенсивніше ця робота повинна продовжуватися в театрі, де кожна вистава вимагає нових мовно-голосових засобів виразності, де кожний драматург потребує своєї мовної стилістики.

На наш погляд, сьогоднішні студенти, майбутні актори дещо пасивно ставляться до процесу формування своїх мовно-голосових даних, не проявляють належної активності в освоєнні нових технічних вправ для дихання, голосу, дикції, вважаючи для себе головним беспосередню роботу над роллю. Але ж кожна роль починається з вдиху, з першого звуку, слова і від того, наскільки правильно зроблено вдих залежить сила і політність звуку,від напрацьованої дикції – чіткість сказаного слова. Тому, паралельно з допомогою в освоєнні професійних мовно-голосових навичок, педагогу необхідно працювати над вихованням у студента слідуючих якостей:

– схильності до активної, самостійної роботи над собою, над вдосконаленням внутрішньої та зовнішньої техніки;

– впевненості у необхідності стабільної роботи над собою протягом усього творчого життя, а не лише в період навчання;

– бажання постійного пошуку нових методів, спрямованих на розвиток власних творчих можливостей;

– необхідності взаємозв`язку з викладачем, взаємодовіри під час навчання та в процесі професійної діяльності.

Ці умови, на наш погляд, зроблять процес формування навичок професійного сценічного мовлення більш якісним і продуктивним, допоможуть виховати активну особистість, яка буде спрямовувати свою творчу енергію на невпинний пошук шляхів до самовдосконалення.

ЛИТЕРАТУРА

1. Станиславский К.С. Переход к воплощению / К.С. Станиславский. - Т. III, С. 28.
2. Ушинский К.Д. Сочинения / К.Д. Ушинский. - Т. II, стр. 28. Изд-во Акад. пед. наук РСФСР, 1948 г.
3. Полевой Н. Мои воспоминания о русском театре. Репертуар русского театра / Н. Полевой. - Т. I, кн. 2. - СПб, 1840. – С.12.
4. Немирович-Данченко Вл. И. Театральное наследие / Вл.И. Немирович-Данченко. - Т. 1. - М.: Искусство, 1952. - С. 208.
5. Станиславский К.С. Работа актера над собой. Собр. соч.: в 8 т. / К.С. Станиславский. - М., 1955.

УДК 792.027

ПИТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПЛИВУ СЦЕНІЧНО-ТЕАТРАЛЬНОГО ДОСВІДУ НА ЯКІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АКТОРІВ У ЗАКЛАДАХ МИСТЕЦЬКОГО ТИПУ

Федорченко Н.О., магістр

Запорізький національний університет

У статті розглядається питання інтегрованої підготовки акторів школамиестетичного виховання і вищими театральними учбовими закладами. Вимоги до обсягу професійної підготовки акторів постійно зростають. У ВНЗ проблематично забезпечити всіма необхідними знаннями, уміннями і навичками студента за час його навчання; в той же час запорізькі школи естетичного виховання здійснюють початкову акторську підготовку учням 6-17 років. Ці два процеси в даний час протікають незалежно і мало пов’язані. Об'єднання процесів підвищить якість підготовки акторів, і ефективність роботи, як шкіл мистецтв, так і ВНЗ.

Ключові слова: школи мистецтв, театральні відділення, акторські кадри.

Федорченко Н.А. ВОПРОСЫ ЭФФЕКТИВНОСТИ ВЛИЯНИЯ СЦЕНИЧНО-ТЕАТРАЛЬНОГО ОПЫТА НА КАЧЕСТВО ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ АКТЁРОВ В УЧРЕЖДЕНИЯХ ИСКУССТВ / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье рассматривается вопрос интегрированной подготовки актёров школами искусств и высшими театральными учебными заведениями. Требования к объёму профессиональной подготовки актёров постоянно возрастают. В ВУЗе проблематично обеспечить всеми необходимыми знаниями, умениями

и навыками студента за время его обучения; в то же время запорожские школы искусств осуществляют начальную актёрскую подготовку учащихся 6-17 лет. Эти два процесса в настоящее время протекают независимо и мало связанны. Объединение процессов повысит качество подготовки актёров, и эффективность работы, как школ искусств, так и ВУЗов.
Ключевые слова: школы искусств, театральные отделения, актёрские кадры.

Fedorchenko N.A. QUESTIONS OF THE EFFICACY OF INFLUENCE THEATRICAL EXPERIENCE FOR THE QUILITY ACTOR'S PREPARAITION IN SCHOOL OF ARTS AND UNIVERSITIES / Zaporizhzhya National Unversity

This article looks into a question of integrated education of Student-actors in theatrical faculties of Schools of arts and in theatrical faculties in Universities. Requirements for professional preparation of actors increase constantly. It is problematic to provide all necessary knowledge, abilities and skills of a student during of his or her study in a University. At the same time Schools of arts in Zaporizhzhya carry out the preparation of beginning actors from age six to seventeen. These two processes are presently flowing independently and have a little connection. Uniting processes will improve the quality of actors' education, and the efficacy of their work in both Schools of arts and Universities.
Keywords: school of arts, theatrical faculties, actor's education.

Постановка проблеми. Ефективність підготовки акторів-студентів ВНЗ в значній мірі визначається якістю їх початкової акторської підготовки. Тому пропонується розглядати професійне становлення акторів безперервним взаємопов'язаним цілісним процесом, починаючи з дитячого театрального колективу до виходу на велику сцену.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання театрального мистецтва та театральної педагогіки розглядаються в сучасних наукових дослідженнях , які пов'язують педагогічні, мистецькі та культурологічні проблеми. До вивчення питань з театральної та мистецької педагогіки звертались С.О. Швидка, Г.І. Переухенко, В.Ц Абрамян, А.П.Єршова, П.М. Ершов. В.І. Подрєзов. О.Б. Рудницька, І.А Зязюн.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У практиці підготовки майбутніх акторів існують певні протиріччя: між високими вимогами до рівня театральних знань та вмінь і відсутності початкового сценічно-театрального досвіду; між розвитком початкової театральної освіти та дефіцитом професійних викладачів-акторів..

Мета статті. Пошук інноваційних технологій до підготовки майбутніх акторів. Обгрунтування доцільності підготовки професійних викладачів-акторів до роботи з дитячими театральними колективами.

Виклад основного матеріалу. У статті зроблений акцент на зв'язок якості підготовки акторів з якістю початкової театральної освіти в школах естетичного виховання.

Поняття: **сценічно-театральний досвід**— розуміємо як сценічний досвід і театральну освіту, накопичену у школах естетичного виховання (школи мистецтв і музичні школи) міста Запоріжжя.

По-перше. У теперішній час стрімко зростає інтерес з боку дітей і їх батьків до початкової освіти в галузі хореографії і театру, образотворчих мистецтв, музики, співу. Сьогоденність виявляє, що можна упевнено говорити про виникнення у м. Запоріжжі трьох дитячих театрів (Дитячих шкіл мистецтв №1 та №4, муз. школи №1).

Зараз же театральна підготовка є однією з найбільш затребуваних. Цьому сприяють ряд об'єктивних і суб'єктивних причин, обговорення яких виходить за рамки виступу, але одну з причин необхідно виділити, як найбільш вагому: існування у м. Запоріжжі дитячих шкіл мистецтв.

Дані школи функціонують відповідно до закону «Про позашкільну освіту» при фінансуванні і під керівництвом Управління Культури міста. Робота шкіл чинить істотний вплив на формування культурного рівня нашого міста, на виховання і освіту дошкільників та учнів [1]. З їх допомогою вирішується питання гармонійного розвитку особистості дитини, розвитку її творчих здібностей. Дітьми і підлітками реалізується бажання виступати на сцені, і робити це як індивідуально, так і в колективі. Школи мистецтв дають можливість вчитися практично кожній дитині Запоріжжя, водночас вирішують і інше завдання: підготовки найбільш обдарованих своїх учнів для продовження навчання у середніх спеціальних мистецьких закладах та ВНЗ.

Тема сьогоденної конференції присвячена театральній підготовці акторів, і найближче це стосується театральних відділень школи мистецтв.

Театральним колективам Запорізьких дитячих шкіл мистецтв №1 та №4 присвоєно звання «**Зразковий аматорський дитячий театр**». Звання було надано за наслідками плідної і професійної роботи на концертних майданчиках міста, за численні виступи у різних заходах, фестивалях і конкурсах. Театральні колективи постійно беруть участь в щорічному дитячому міському театральному фестивалі «**Зірки Мельпомени**», і все більше дивують майстерністю акторів, режисерською фантазією, видовищем

і вигадкою. **Театральні відділення шкіл мистецтв м. Запоріжжя безперервно і ефективно ведуть підготовку резерву майбутніх акторських кадрів**.

Вимоги сучасного театру і кіно дуже високі. Щоб не загубитися у театральному просторі і бути затребуваним, сучасний актор повинен віртуозно володіти усім арсеналом виразних засобів — голосом, тілом, володіти неабиякими вокальними здібностями, блискуче танцювати в різних стилях, досконало володіти технікою в області пластики — акробатикою, мистецтвом сценічного бою, фехтуванням, пантомімою, грати на різних музичних інструментах.

Виросли вимоги і до сценічної мови. Велика різноманітність стилів, жанрів і напрямів сучасної літератури пред'являють високі вимоги і до інтелектуального рівня актора.

Драматургія сучасного театру вимагає від нього знання в рівній мірі і класики, і сучасної літератури, здатності розбиратися у всіх нюансах авангардних і традиційних напрямків мистецтва.

Музика стала невід'ємним виразним засобом сучасної вистави, актор зобов'язаний бути освіченим і в цьому виді мистецтва.

Візуальний образний ряд сучасного театрального мистецтва, що є складовою частиною єдиного сценічного видовища, вимагає від актора розуміти закони образотворчих мистецтв, глибоко розбиратися у живопису, скульптурі.

Зросли вимоги і до внутрішньої психотехніки актора. Театральні школи шукають методичні шляхи до глибинних шарів психіки актора, навчають його володінню своєю підсвідомістю. Психотехнічні тренінги, методики володіння внутрішнім світом, стали невід'ємною частиною сучасної театральної освіти [2].

Надати таку освіту за 5 років навчання неможливо в жодному ВНЗ. Але якщо розміркувати, то ці вимоги пред'являються і до добре освіченої людини. І придбати ці знання і навики цілком реально, якщо почати з дитинства. Саме школи мистецтв, зосередивши під одним дахом декілька відділень (музичне, образотворче, хореографічне, вокальне, театральне відділення) надають таку можливість усім бажаючим! Є шанс спробувати себе у різних напрямах мистецтв і в різній якості.

Що таке школа мистецтв?

Школа мистецтв це, початковий спеціалізований мистецький навчальний заклад (школа естетичного виховання) [3]. Вона є початковою ланкою спеціальної мистецької освіти.. Надає державні гарантії естетичного виховання через доступність до надбань вітчизняної і світової культури, готує підґрунтя для занять художньою творчістю. З метою виконання завдань, що стоять перед закладом, та забезпечення найбільш сприятливих умов для розвитку інтересів і здібностей учнів можуть створюватися різні відділення (музичні, художні, хореографічні, театральні, хорові та інші) та (або) відділи (фортепіанний, народних інструментів, струнно-смичкових інструментів, духових та ударних інструментів, образотворчого мистецтва, декоративно-вжиткового мистецтва, скульптури, класичного танцю, народного танцю та інші) [4].

Орієнтованість сучасних концепцій шкільної освіти на гуманізацію, припускає зміну підходу до особистості дитини. Насамперед це зв'язано зі спрямованістю на задоволення потреб зростаючої особистості у всебічному розвитку, становленні її як духовної сутті, що розуміє себе і світ навколо себе, формуванні її загальної культури.

Особливе місце в цьому процесі займає художньо-естетичний розвиток особистості. Мається на увазі те, що людина живе у світі естетичного з моменту приходу на Планету. Естетичне, як первинне, супроводжує людину все життя, як краса усього навколишнього світу. Цей світ краси, навколо людини, в основі якого лежить гармонія і досконаліть, підштовхнув людину до створення мистецтва, як спробі наслідування природі: її звукам (спів птахів, шум моря), її зоровому образові (розмаїтість колірної гами навколишнього світу), рухові і формі (граціозність, сила і міць тварини, плавність і велич плину ріки, польоту хмар) [5].

Крім того, у XXI столітті значимість світу культури і мистецтва, як її важливої складової, різко зросла. Відбувається відновлення пріоритету загальнолюдських цінностей стосовно інших цінностей, що свідчить про поворот до світу культури, про початок духовної, світоглядної революції, без якої людство не зможе вижити.

Це можливо тільки за умов посилення творчого педагогічного впливу на розвиток таких механізмів особистості, як її художньо-естетична свідомість (почуття, смаки, оцінки, ідеали, потреби, інтереси) [6].

Слід зазначити також, що головне питання виховання підростаючого покоління в даний час — це питання співвідношення освіти і культури. Будучи частиною культури, сучасна освіта багато в чому відірвана від неї, що виявляється насамперед у тім, що акцент робиться на передачу знань, а не на вихованні. Разом з тим весь минулий досвід свідчить про те, що будь-яка освітня система, що

спрямована тільки на передачу знань — неефективна, оскільки повноцінне засвоєння знань залежить від особистісного, а значить емоційного відношення до них, тобто формування потреби в них. Відповідно до цього задача не в тім, щоб передати знання, а в «олюдненні» людини. А це питання Культури, Духовності, повноцінного буття, Творчості, питання естетики і Краси відповісти на які стає можливо за умови правильно організованого *художньо-естетичного виховання підростаючого покоління* [7].

Це обумовлено тим, що призначення художньо-естетичного виховання — зробити людину чистіше, краще, добрішою, більш духовною.

У різних видів мистецтва в цій області особливі можливості — вони дають картину світу в злитості почуття і думки. Саме мистецтво є найважливішим засобом прилучення людини до загальнолюдських духовних цінностей через власний внутрішній досвід, через особистісне емоційне переживання, ненав'язливо вводячи дитину в контекст культури людських відносин. Воно виражає і формує відношення людини до всіх явищ буття і до самого себе. Саме тому мистецтво розглядається як джерело вивчення духовного досвіду попередніх поколінь, як засіб самопізнання, розкриття і розвитку творчого потенціалу особистості.

Недооцінка ж ролі художньо-естетичного виховання спричиняє перекоси в психічному розвитку: явища «емоційної тупості», утилітарне відношення до життя — характерні в даний час для багатьох людей. Крім того, учені затверджують, що слабість особистої естетичної культури співвідноситься з ознаками духовного дефіциту, штовхає на соціально-негативне поводження. Художньо-естетична культура кожного з членів суспільства — це основа культури країни, нації [8].

Одним з найкращих способів розвитку художньо-естетичного виховання дітей є театр. Це синтетичне мистецтво, яке впливає на глядачів, а особливо на дітей, цілим комплексом художніх засобів: музикою, хореографією, художнім словом, живописом, та головним для театру — акторською грою. Театр розвиває вміння бачити, чути, розуміти красу слова, дії, відкриває у душі дитини мир прекрасного. Театральне мистецтво зрозуміле дітям, позитивно впливає на емоційну сферу. Не тільки цікаво бути глядачем, але створювати самім виставу, грати по-справжньому, створювати образи героїв вистави. Так пізнають театральне мистецтво діти на театральному відділенні під керівництвом професійного педагога [9].

Що таке театральна освіта в школі мистецтв?

Театральне відділення передбачає восьмирічну освіту — виховання, що залучає у програмі основи сценічної мови, основи сценічного руху, основи сценічної практики, ритміки, танцю, вокалу, музичний інструмент за бажанням та історії мистецтв. У загальній сумі на театральному відділенні учні мають десять уроків на тиждень, з них 3-4 індивідуальних уроків. У кінці першого і другого півріччя учні дають академічні концерти з основ сценічної мови, плюс беруть участь з концертними номерами у шкільних, районних, міських і обласних заходах. Наприкінці навчального року кожен клас театрального відділення демонструють виставу, підготовлену протягом навчального року (тривалістю від 30 хвилин до 1,5 години). Вистави так само ж демонструються в рамках театральних фестивалів. Роботи оцінюються компетентним журі, на чолі з професійним діючим режисером театру (протягом кілька останніх років журі очолював художній керівник муніципального театру-лабораторії «VI» Попов В.В.). Підсумки показу обговорюються, нагороджуються кращі вистави, кращі актори, краще музичне оформлення, кращі педагоги-режисери в різних номінаціях.

Таким чином, навантаження у дітей-акторів професійно-напружене. Діти приймають участь у повному процесі підготовки вистави до показу. Дитячі вистави все більш ускладнюються, переплітають драму з хореографією, мюзиклом та трюками. Це дозволяє отримувати базові знання, навички для продовження акторської кар'єри.

З кожним роком зростає кількість випускників шкіл мистецтв. Перед викладачами шкіл мистецтв і ВНЗ стає питання: як не втратити обдарованих дітей для майбутньої акторської професії. Для цього потрібно проводити постійну роботу не тільки з дітьми, але і з їх батьками. Методичними рекомендаціями, досвідченими викладачами університет може надати допомогу школам.

Завдання театральної педагогіки — виховання творчої особистості, становлення її фізичного і морального здоров'я, відтворення й трансляції культури і духовності.

Рушійною силою прогресу в XXI столітті стала Особистість, індивідуальність людини. Багатоваріантність сьогоднішнього світу, взаємопроникнення суспільних груп, націй, економічних моделей розвитку все далі вирушають від чітких схем класового і суспільного ділення суспільства, характерних для людства XX століття. Роль Особистості в історії все більше стає такою, що визначає в наймасовіших процесах і рухах. Ще виразніше виявляється ця тенденція в сучасні театральні педагогіки. Зміни, що відбуваються в театрі і режисурі впливають на становлення і зміни в театральній педагогіці як у ВНЗ, при вихованні актора театру і кіно, так і на театральних відділеннях шкіл мистецтв [10].

Проблеми виховного потенціалу театрального мистецтва мають подібності на різних рівнях театрального мистецтва.

Напрямок розвитку сьогоднішнього театру різко змінилося, у порівнянні театру кінця XX століття. Фахівцю з театрального мистецтва все складніше класифікувати спектаклі з точки зору жанрових схем, видів театру. Тому, що драма тісно переплітається з балетом, мюзиклом, ляльковим театром, театром пластики, імпровізація стає основою сценічного твору і на рівні драматургії. Відходить в минуле «загальне» уявлення про те, як треба грати Чехова, Островського, Шекспіра. Домінуючим все більше стає авторський, особовий погляд на твір. В області організації театру також спостерігається руйнування звичної моделі стаціонарного репертуарного театру, антрепрізний принцип створення спектаклю міцно увійшов до сьогоднішнього життя. Одні й ті ж актори, художники, композитори працюють в проектах абсолютно полярних по принципах режисерів, в діаметрально протилежних по рішенню спектаклях. Сьогодні театри розрізняються не стільки по стилю творчості всієї трупи, по творчій платформі колективу, скільки по позиціях художніх керівників, режисерів, лідерів.

Ці тенденції не могли не відбитися і на театральній школі, на процесах виховання акторів. Якщо раніше театральні школи відрізнялися за творчою манерою виконання, то тепер практично неможливо відрізнити стиль гри випускників різних театральних шкіл, він залежить в набагато більшій мірі від особистості педагога, від індивідуальності актора [11].

У театральній освіті сьогодні спостерігаються два основні напрями, що діалектично співіснують в учбовому процесі. З одного боку, заглиблюється і удосконалюється технологічна підготовка акторів. Вимоги сучасного театру дуже високі. Сучасний актор дійсно) повинен бути музично-освіченим, з гарним голосом, з прекрасною фізичною формою, сильний та витривалий, розбиратися у живопису, історії та культурі. Всі ці навики затребувані в сучасному театрі.

Рівень викладання практичних дисциплін в сучасній театральній школі значно виріс. Величезний методичний ривок зробила театральна школа сценічного руху пластики, принципово змінилося викладання сценічній мові. Різноманітність стилів, жанрів і напрямів сучасної літератури потребують особливої підготовки актора. Літературна основа сучасного театру вимагає від нього знання класики, сучасності і здатності знатися на всіх тонкощах авангардних і традиційних напрямів мистецтва.[12].

Все зростаючий рівень вимог до технологічної підготовки актора, рівень «школи» поєднується сьогодні з другою тенденцією — розвитком індивідуальності Художника, активним особовим початком вже в освітньому процесі. Як пішли в минуле «середні», «нормальні» постановки, не такий цікавий стає «середній» актор і режисер, професіонал, позбавлений індивідуальності, свого погляду на світ, на театр, на витвір мистецтва. «Загальноприйняте», «правильна» думка в мистецтві витісняється авторською позицією, театром особистости, театром Художника. Глядач сьогодні йде в театр дивитися не Вампілова, Мольера, Гоголя, а то, як авторів побачив і прочитав той або інший режисер-художник, як грає саме цей актор. Принципово важливим в мистецтві стає не «Що» і навіть не «Як», а — «Хто». Саме «Хто» у театрі сьогоднішньому і завтрашньому визначає і «Що» і «Як».

Виховання художників сцени обов'язково повинне мінятися з врахуванням цих процесів. На перший план також виходить особовий чинник, індивідуальність викладача і студента, питання «Хто».

Названі проблеми підготовки професіоналів театру майбутнього заставляють переосмислювати багато відсталих традиційних підходів до театральної освіти. Сьогодні театральна педагогіка це і « навчання» і « виховання» акторів театру і кіно. Молодому акторові необхідно оволодіти знаннями «правильних » зразків, способів гри, методик підходу до ролі, вирішення спектаклю. Одним словом, навчити можна тому, що вже створене, перевірене і є зразком. «Навчання» тяжіє до гіршого розуміння «школи» як «школярства», до нівеляції, до вирівнювання різних індивідуальностей за одними мірками [13].

Творчий же підхід починається тоді, коли створюється те, що ще не було, нове, таке, що відкривається — у самому артистові або в прочитанні твору, у вирішенні сцени або в пластичному вираженні «зерна» ролі. Головний акцент в творчому підході полягає не в дотриманні перевіреним нормам, не в позиції «хай нудно, але правильно», а в секундах прориву до нового, такого, що ще не було, до індивідуальної позиції Художника. Такий підхід до театральної освіти повинен і називатися інакше — «Виховання».

Основою для будь-якого розвитку театральної школи, методичне багатство, накопичене педагогами — і теоретиками, і практиками — безумовна цінність світового театру XXI століття. Професія актора вимагає оволодіння безліччю навиків, яким треба послідовно і наполегливо виучувати майбутніх майстрів сцени. Перефразовуючи пушкінського Сальері «лише ремесло може стати підніжжям Мистецтва». Та і перші спроби самостійного прояву початківців на 90% — ще не явища мистецтва, не позиція творця.

Виховний, комплексний і індивідуальний підходи до майбутнього Артиста — основа сьогоднішньої стратегії театральної освіти [14].

Саме такий педагогічний процес повинен стати основою сучасних учбових програм, методичних розробок, взагалі підходу до виховання. Представляється, що акцент на особистість, на виховання індивідуальності повинен домінувати сьогодні у всіх сферах педагогіки. Не потрібні фізики взагалі, потрібні яскраві учені.

В області ж гуманітарних дисциплін особистість сьогодні, це-вимога особистої неповторності, що базується на високій професійній техніці, стає не просто бажаною, а єдино можливим для реалізації свого життя в мистецтві.

Друге питання, на яке звертаю увагу у своєму виступі, це — **підготовка університетом кадрів для роботи з дитячими театрами**. Суспільство потребує у **підготовці нової генерації педагогічних кадрів**, підвищення їх професіонального та загальнокультурного рівня; **нероздільність навчання і виховання**, що полягає в їх органічному поєднанні, підпорядкуванні змісту навчання і виховання, формуванню цілісної та всебічно розвиненої особистості. Вимоги до студента театрального факультету, як до майбутнього педагога, істотно підвищуються. Життя показує, що прагнення акторів, передати свій досвід величезне, а значить педагогічними знаннями, прийомами і методиками вони повинні володіти досконало. Потреба в акторах-педагогах найближчими роками буде зростати. Зараз театральні відділення існують тільки у трьох школах м. Запоріжжя і викладають в них близько 25 педагогів, які поєднують роботу актора з викладацькою діяльністю за сумісництвом.

Питання підготовки кадрів для викладання на театральних відділеннях у школах мистецтв існує. Необхідні педагоги, які б володіли в повному обсязі професійною акторською підготовкою, а також загальною педагогікою, методикою викладання акторських дисциплін та вікової психологією учнів віку 7-14 років. Необхідна орієнтація на професійну педагогічну діяльність.

Безцінний вклад учителя театральних дисциплін в освіті для духовного і культурного розвитку Української держави. Саме через діяльність педагога реалізується зміцнення інтелектуального і духовного потенціалу нації, і, збереження і примноження культурної спадщини [15].

Актори, які хотіли б поєднувати театр і педагогічну діяльність повинні мати схильність до педагогічної діяльності, розвивати педагогічні здібності. Педагогіка — це не лише професія, а й покликання. У цьому випадку хочеться перейти на поетичні нотки: тому що покликання, талант, мистецтво. яке торкається тендітного і чудового світу дитини, можна порівняти з високою поезією.

Український педагог Софія Русова, формуючи вимоги до вчителя, писала: «Це мусить бути надзвичайної моральної краси людина, що безпосередньо своїми переконаннями, всім своїм поводженням повинна впливати на своїх учнів... Учитель повинен бути не якимсь ремісником, а апостолом правди і науки, який має перед собою не лише матеріальну нагороду за працю, а й велике гуманне завдання», нагадує сучасним педагогам, що тільки досвідчений, щасливий, незалежний, а не змучений нестатками та безправний учитель, принесе найбільшу користь і учням, і їхнім батькам. Ці основи діяльності Учителя важливі і сьогодні.

Театральна діяльність дозволяє здійснити на практиці прагнення до максимальної реалізації індивідуальних можливостей дітей, їх батьків і педагогів. Вчитель-керівник театрального колективу метою своєї роботи повинен «дати можливість дітям відчути себе потрібним, необхідним, цікавим, який вміє творити в будь-якій області життя, не тільки театральної». Важливо, що діти солідарні один з одним і з педагогами, коли відповідають на питання: «Що дають людині заняття театральної діяльністю?». Вони вважають, що такі заняття допомагають «краще розуміти людей, навчають виражати свої думки без слів, не соромитися перед публікою, пластично рухатися, бути впевненим у собі, розвивають фантазію, уяву, творчі здібності, навчають артистичності, позбавляють від комплексів». Відрадно, що дитина відчуває на собі багатогранну користь від занять, які допомагають їй бути більш успішною у спілкуванні з людьми.

Перехід до нової формації суспільства неможливий без впровадження особистісно орієнтованих технологій навчання, максимальної індивідуалізації навчального процесу, створення умов для саморозвитку і самонавчання дітей, осмисленого визначення ними своїх можливостей і життєвих цінностей.

Театральна педагогіка в системі естетичної освіти має величезні можливості, які поки ще не розкриті і не реалізовані повністю. Актори - Вчителі, що відважуються оволодіти цією непростою спеціальністю, мають змогу зануритися в світ спонтанного творчого пошуку дитячого світу. У процесі творчого пізнання ніхто не є носієм абсолютної істини і абсолютного знання. Авторитети минулого не захищають особистість учителя. Учні, при успішній організації освітнього процесу обганяють вчителя в темпах зростання [16].

Як і до майбутніх майстрів сцени, до **Особистості** педагога театральних відділень, пред'являються високі вимоги. Зростаючий рівень вимог до технологічної підготовки актора-учня поєднуються з сучасною тенденцією: розвитком **індивідуальності Митця**, активно починаючи вже в освітньому

процесі. Нам необхідно думати про те, як виховати **Митця-актора XXI сторіччя**, що володіє досконало всіма технологічними навичками свого мистецтва, і що є неповторною і творчою **Особистістю.**

Висновки. Педагогічна підготовка акторів до викладання театральних дисциплін дозволяє значно поліпшити: якість підготовки студентів спеціальності «Театральне мистецтво» у ВНЗ; розширити професійні можливості майбутніх фахівців; забезпечити покращення якості викладацьких кадрів театральних відділень шкіл естетичного виховання, і у підсумку удосконалити стан справ у питаннях естетичного виховання, зпрацює на підвищення рівня культури в Україні найбільш ефективними і раціональними шляхами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про позашкільну освіту» №1841-III.
2. Державна національна програма “Освіта” (“Україна XXI століття”): затверджено постановою Кабінету Міністрів України, від 3 листопада 1993 р., № 896
3. Положення про позашкільний навчальний заклад, затверджено постановою Кабінету Міністрів України, від 6 травня 2001 р., № 433, 1.2, 1.5.
4. Державна програма розвитку культури на період до 2007 року: затверджено постановою Кабінету Міністрів України, від 6 серпня 2003 р., № 12359
5. Національна державна комплексна програма естетичного виховання. Проект // Укл. Зязюн І.А., Семашко О.М. – К., 1994. – 64 с.
6. Абрамян В.Ц. Театральна педагогіка/ Абрамян В.Ц. - К., Лібра,1996. – 224 с.
7. Зязюн І.А. Естетичний досвід особи /І.А. Зязюн. – К.: Вища школа, 1976. – 174 с.
8. Рудницька О.Б. Педагогіка: загальна та мистецька: Навч. посіб. / Рудницька О.Б. – К., 2002. – 270 с.
9. Переуханко Г.І. Традиції і практика впливу театральної педагогіки на підготовку майбутніх учителів: Дис... канд. пед. наук: / Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 1998. – 180 с.
10. Ершов П.М. Технология актёрского искусства/ Ершов П.М. — М.: Горбунок, 1992. — С. 285
11. Кузнєцова А.Н. Уроки Б.В. Зона для современной театральной педагогики/ А.Н. Кузнєцова // Диагностика и развитие актерской одаренности: Сб. научных трудов. — Л.: ЛГИТМиК, 1986. — С. 129-137.
12. Амонашвили Ш.А. Размышления о гуманной педагогике/ Ш.А. Амонашвили. — М.: Издательский Дом Шалвы Амонашвили, 1995. — 496 с.
13. Комарова А.И. Эстетическая культура личности/ Комарова А.И. - К.: Вища школа, 1988.— 150 с.
14. Подрєзов В.І. Комплекс засобів у системі виховання духовної культури майбутнього вчителя // Мистецтво та освіта. — 1997. — № 2. — С. 47-49.
15. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5 т. / За ред. Дзеверіна О.Г. — К.: Радянська школа, 1979. — Т. 3. — 669 с.
16. Швидка С. О. Проблема виховання у творчій спадщині Леся Курбаса / С. О. Швидка//Вісник Черкаського університету . - Вип. 6. - Черкаси : 1998. - 160 с.

УДК 792.001.76 : 378

ПРОБЛЕМИ ТЕАТРАЛЬНОЇ ШКОЛИ В НЕПРОФІЛЬНИХ ВНЗ

Хім`як В.А., професор, народний артист України

Інститут мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка

У статті порушуються проблеми організації навчального процесу майбутніх акторів, професійне становлення акторської особистості, закладення моральних основ професії у непрофільному навчальному закладі, висвітлюються аспекти створення навчально-мистецького комплексу,